

*Осташко Тетяна Сергіївна,
кандидат історичних наук, Інститут історії України
НАН України (м. Київ, Україна)*

ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПИНСЬКОГО 1918–1919 рр.

Серед перших українських дипломатів, діяльність яких розпочалася у добу національно-визвольних змагань, було чимало визначних вчених: Д. Дорошенко, О. Лотоцький, С. Шелухин, Ф. Матушевський, В. Залозецький, В. Панейко, О. Шульгин, О. Яковлів, І. Токаржевський-Карашевич, М. Тишкевич та ін. До цієї плеяди належить також визначний український історик, політолог, ідеолог українського консерватизму В'ячеслав Казимирович

Липинський, який протягом 1918–1919 рр. очолював українське посольство у Відні.

Після укладання Берестейського договору з країнами Почвірного союзу Українська Центральна Рада розпочала дипломатичні стосунки з Австро-Угорщиною, Німеччиною, Болгарією і Туреччиною. Після перевороту П. Скоропадський, керуючись вимогами міжнародного права, прийняв на себе всі зобов'язання УНР, і насамперед положення Берестейського договору.

Зовнішньополітичне відомство Української Держави 20 травня 1918 р. обійняв визначний український історик та діяч національно-визвольного руху — Д. Дорошенко [1, с. 327]. Саме він пропонував В. Липинському стати товаришем міністра або очолити міністерство [2, с. 105].

Зрештою, В. Липинський прийняв запрошення взяти на себе обов'язки посла Української Держави в Австро-Угорщині. Це був ключовий дипломатичний напрямок з огляду на те, що саме імперія Габсбургів мала у своєму складі українські і польські землі, що вимагало тут від Української Держави особливо сильної й активної дипломатії. Обізнаність В. Липинського з польською проблемою, його авторитет у впливових галицьких колах і серед українців державницької орієнтації говорили про те, що він є найбільш вдалою кандидатурою на цю важливу дипломатичну посаду.

Офіційне призначення В. Липинського українським послом у Відні відбулося 21 червня 1918 р. постановою Ради Міністрів про тимчасові дипломатичні представництва [3]. Він особисто сформував персональний склад посольства, до якого увійшли: князь І. Токаржевський-Карашевич (згодом вдало продовжив дипломатичну діяльність як посол УНР в Туреччині) – радник посольства; миргородський маршалок В. Полетика – старший секретар; відомий меценат і видавець тижневика «Сніп» М. Біленький – секретар; дідич з Пінщини Ст. Ванькович – аташе; відомий діяч Союзу визволення України А. Жук – відповідальний у справах українців-репатріантів і військовополонених. Загалом українське посольство у Відні було чи не найбільшим за своїм складом [4].

В. Липинський був уповноважений гетьманом провести обмін ратифікаційними грамотами від імені Української Держави з усіма країнами, які підписали Берестейський мирний договір. Він особисто провів обмін ратифікаційними грамотами з уповноваженими Болгарії (15.07.1918 р.), Німеччини (28.07.1918 р.) [5]. 22 серпня радник посольства І. Токаржевський-Карашевич обміняв ратифікаційну грамоту з турецькою стороною [6].

Австро-Угорщина всіляко зволікала з ратифікацією, намагаючись добитися від України низки поступок на свою користь. Як відомо, під час мирних переговорів у Бересті-Литовському між Австро-Угорщиною та УНР було укладено таємну угоду, за якою перша зобов'язувалась перевести поділ Галичини на українську і польську частини. Українська частина мала бути злучена з Буковиною в єдиний український коронний край. Скориставшись з того, що інформація про таємний договір була розголошена в українських дипломатичних колах, Австро-Угорщина під тиском польських антиукраїнських сил анулювала договір. 4 липня 1918 р. австро-угорський посланник в Україні,

граф Йоган Форгач офіційно заявив про це гетьману П. Скоропадському [2, с.150–151].

У листах до міністра закордонних справ Української Держави Д. Дорошенка В. Липинський наголошував на необхідності вжити низку кроків, які могли б унеможливити анулювання договору австрійською стороною і прискорили б ратифікацію Австро-Угорщиною Берестейського миру. На його думку, варто було використати фактор дефіциту продуктів харчування й поставити у пряму залежність виконання Україною економічних зобов'язань від проблеми таємного договору щодо Галичини [7, с.585].

25 жовтня 1918 р. під час офіційного візиту до Відня міністра закордонних справ Української Держави Д. Дорошенка відбулася його консультативна зустріч з В. Липинським. На ній обговорювалася міжнародна ситуація в Європі, пов'язана із розпадом Австро-Угорської імперії, та необхідність заснування дипломатичних представництв України в Австрії, Угорщині і Чехії. Д. Дорошенко виписав офіційне доручення на ім'я В. Липинського, яким підтвердив його повноваження як голови дипломатичної місії в Австрії. До Будапешту для організації дипломатичного представництва запропоновано було відрядити І. Токаржевського-Карашевича, до Праги – В. Полетику. Одночасно В. Липинський отримав від Д. Дорошенка доручення надавати матеріальну підтримку дипломатичним представникам новоутвореного галицького українського уряду [8, с. 364]. Створені Директорією УНР в січні 1919 р. надзвичайні дипломатичні місії в Угорщині, Чехословаччині на початковому етапі своєї діяльності користувались дипломатичною базою українського посольства у Відні.

Після повстання Директорії, яке В. Липинський вважав трагічною помилкою в українській історії, він продовжував залишатися дипломатичним представником УНР в Австрії. Однак його політичні опоненти з українського республіканського уряду намагалися будь-що дискредитувати його і відкликати з посади посла у Відні. 6 січня 1919 р. департамент чужоземних зносин МЗС УНР ухвалив рішення про звільнення всього складу посольства і передачу справ М. Троцькому – секретареві представництва. Причиною цього була інформація, що В. Липинський веде пропольську політику і тенденційно інформує Антанту про українські справи. 16 січня 1919 р. міністерство повідомило В. Липинського про його звільнення і наказувало М. Троцькому перебрати від нього справи посольства. В. Липинський в свою чергу звернувся до МЗС з проханням призначити слідство в цій справі, яке мало б з'ясувати «хто вніс більше плутанини в польсько-українські відносини і хто вів дійсно небезпечну та шкідливу для Української Держави супроти поляків політику, чи центральний уряд УНР чи доручене мені посольство України у Відні» [9].

Принцип підтримки законної української влади, яка хоч-би й не відповідала його політичним поглядам, була притаманним В. Липинському і в 1919 р., коли він продовжував залишатись послом УНР в Австрії. Проте непослідовні політичні кроки Директорії, політичні репресії проти державницьки налаштованих діячів змушують його відмовитись від посади. Останнім поштовхом до цього кроку став розстріл талановитого воєначальника

П. Болбочана, який спробував виступити проти політичного курсу С. Петлюри. У своїй автобіографії В. Липинський писав: «Не погоджуючись з політикою українського республіканського уряду, (при якому він остався на своїм становищі, зазначивши, що він робить це, не міняючи своїх гетьмансько-монархічних поглядів, бажаючи допомогти зберегти рештки української державності і тому, що гетьман звільнив державних урядовців і офіцерів від складеної йому присяги) В'ячеслав Липинський подався до демісії в червні 1919 р. і від того часу перебуває на еміграції в Австрії» [10, с. 461].

Зі своїм політичним чуттям та передбаченням розвитку подій на світовій арені В. Липинський якнайкраще зумів реалізувати власні таланти на посаді очільника української репрезентації в Австро-Угорщині. Він доклав чималих зусиль для поглиблення двосторонніх відносин між Києвом та Віднем, прагнучи обстоювати українські національні інтереси в процесі розподілу земель однієї з найбільших європейських імперій.

Література:

1. Павлюк О. Дипломатія незалежних українських урядів (1917–1920) // Нариси з історії дипломатії України. К., 2001. С.314–396.
2. Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923 рр. Т. II. К., 2002.
3. Державний вістник. 1918. № 20. 5 липня.
4. Центральний державний архів вищих органів влади України (ЦДАВО України). Ф. 3198, оп. 2, спр. 1, арк. 6.
5. ЦДАВО України. Ф. 3766, оп. 1, спр. 106, арк. 39 зв.; 41.
6. ЦДАВО України. Ф. 3198, оп. 2, спр. 21, арк. 59 зв.
7. Липинський В. Повне зібрання творів, архів, студії: Архів. Листування. Т. 1. К.-Філадельфія, 2003.
8. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє-минуле, 1914–1920. К., 2007.
9. ЦДАВО України. Ф.3696, оп.1, спр.19, арк.5, 6, 10, 17.
10. В'ячеслав Липинський та його доба. Кн.2. К., 2010.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.